

Kur'ân-ı Kerîm'in Dile, İlme, Topluma ve Ahlâka Yönelik Etkileri ve Katkıları

MUHAMMED A. CÂD EL-MEVLÂ
ÇEV. MUSTAFA CORA*

Geliş ve Kabul Tarihi: 02.05.2021 / 15.05.2021

Öz: Kur'ân'ın içeriğinin anlaşılması muhatapları ve onun gayesi açısından son derece önemli ve gereklidir. Onun ilme, sosyal hayata, ahlâka, dile yönelik önemli etkileri ve katkıları vardır. Bu nedenle Kur'ân'ın oldukça isabetli ve muhtevasına uygun olarak açıklanması icap eder. Muhammed A. Câd el-Mevlâ buna genel olarak Kur'ân âyetleri bağlamında ve konularını ifade edebilecek şekilde başlıklar halinde değinerek bazı önemli hususları öne çıkartmıştır. Bu çalışma oldukça beğeni toplayınca hem çeşitli ortamlarda sunumu yapılmış hem de bazı dergilerin farklı sayılarında yayınlanmıştır. Bu sebeple yazarı kısaca tanıtmak ve bu özlü çalışmanın çevirisini yapmak istedik.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân, Yaşam, Ahlâk, İlim, Toplum.

Abstract: Understanding the content of the Qur'an is extremely important and necessary for its addressees and its purpose. It has significant effects and contributions regarding science, social life, morals, language. Therefore, it is required to explain the Qur'an accurately in line with its content. Muhammed A. Câd el-Mevlâ touched upon this in the context of the Qur'anic verses in general and under headings in a way that could express its subjects and highlighted some important issues. It received such acclaim that it was both presented in various media and published in different issues of some journals. Therefore, we want to introduce the author a little and make translation of this concise work.

Keywords: Qur'ân, Life, Morals, Science, Society .

* Dr. Öğr. Üyesi | Hacı Bayram Veli Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi,
mustafa_cora@hotmail.com | ORCID: 0000-0001-6694-2103

Giriş: Muhammed A. Câd el-Mevlâ'nın Hayatı

1300/1883 yılında Mısır'ın Minya kentine bağlı; merkezi Ben-i Mazar olan Barduna el-Eşref'te dünyaya geldi. Küttâb (okul öncesi medrese usulü eğitim veren bir kurum)'da tahsil görerek, Kur'ân'ı on yaşından küçükken ezberledi. Sonra el-Ezheru'ş-Şerîf'te okumak için Kahire'ye taşındı. (Orada) başarılı oldu ve Dâru'l-Ulûm (Dar El-Sciences/Reading Üniversitesi)'de okumak için seçildi. (Öğrenimini) üstün başarı (ve onurla tamamlayarak) mezun olduktan sonra hayatına öğretmen olarak devam etti.

1907 yılında Maarif Bakanlığı eğitim için onu İngiltere'ye gönderdi. Reading Üniversitesi'nden eğitim dalında üstün başarı ile diplomasını aldı ve daha sonra Oxford Üniversitesi'nde üç yıl süre ile Arapça öğretim üyeliği yaptı. İngiltere'de çalışırken aynı zamanda okudu. 1913 yılında Oxford üniversitesinden coğrafya alanında diploma aldı. Mısır'a döndükten sonra üç yıl süreyle Çalışma Bakanlığı'nda tercüme bölümüne/şubesine atandı ve Ezher Üniversitesi'nde Usûlü'd-Dîn Fakültesi Uzmanlık bölümünde ahlâk dersleri verdi.

1916 yılında Kraliçe Yüksek Mahkemesine çalışmak üzere seçildi ve ona "bey" unvanı verildi. Sonra 1922 yılında Maarif Bakanlığına Arap dili müfettişi olarak atandı, daha sonra 1934'ten itibaren iki yıl Birinci Fuad Arap Dil Kurumu Genel Gözlemci görevini üstlendi. 1938 yılında Mısır Kütüphanesi Yüksek Kurulu Üyeliğine atandı. 1963/1944 yılında vefat edene kadar Maarif Bakanlığında birinci müfettiş (murakıp) olarak görevini sürdürdü.

Arapça Kütüphanesini pek çok eserle zenginleştirdi. Bunlardan bazıları şunlardır:

**Dustûru'l-Efrâd ve'l-Umem fi Süneni Seyyidi'l-Arab ve'l-Acem,*

**Muhammed (s.a.v.): el-Meselü'l-Kâmil,*

**Azamtu Muhammd (Frasçaya çevirdi),*

**Eyyâmu'l-Arab fi'l-Câhiliyye,*

**el-Kur'ânu'l-Kerîm ve'd-Dîn ve't-Tezhîb,*

**el-Kur'ânu'l-Kerîm ve'l-Hadîs,*

**el-Muncid fi'l-Edebi'l-Arabî ve Târihi,*

**Kasasu'l-Kur'ân (ortaklaşa),*

**Tezhîbu'l-Muzhir li's-Suyûtî (ortaklaşa) vb.*

Kur'ân-ı Kerîm'in Dile, İlme, Topluma ve Ahlâka Etkisi

Kur'ân-ı Kerîm'in Açıklaması: “Elif lâm râ. (Bu,) bir Kitaptır ki, hikmet sahibi, her şeyden haberi olan (Allah) tarafından âyetleri sağlamlaştırılmış ve güzelce açıklanmıştır.”¹ Allah'ın daim olan âyeti ve onun daim olan delili: “Ki ne önünden, ne de arkasından onu boşa çıkaracak bir söz gelmez. (O) Hüküm ve hikmet sahibi, çok övülen (Allah)dan indirilmiştir.”², “İşte o Kitap; kendisinde hiç şüphe yoktur; müttakiler için yol göstericidir.”* “Onlar ki gaybde (gizlide, içtenlikle) inanıp namazlarını kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan (Allah rızası için) harcarlar.”* “Sana indirilene ve senden önce indirilene inanırlar; âhirete de kesinlikle iman ederler.”* “İşte onlar, Rablerinden bir hidayet üzeredirler ve umduklarına erenler, işte onlardır!”³

Kur'ân'ın İçeriği: İnsanın yaşamında ve âhiret hayatında ihtiyaç duyduklarını içerir: “Biz Kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmamışızdır. Sonra (onlar), Rableri (nin huzuru)na toplanacaklardır.”⁴ Bunun aşağıdaki şeylere hasrı (veya onlarda toplanması) mümkündür:

1-el-Akâid (İman ve Ona Konu Olanlar): Bunlar, bir olan ilâh (Allah)'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve âhiret gününe inanmayı gerektiren âyetlerde açıklanmıştır. Meselâ, “De ki: O Allah birdir.”* “Allah Samed'dir.* Kendisi doğurmamıştır ve doğurulmamıştır.”* “Hiçbir şey O'nun dengi olmamıştır.”⁵ “Elçi, Rabb'inden, kendisine indirilene inandı, mü'minler de. Hepsi Allah'a, meleklerine, Kitaplarına ve peygamberlerine inandı. "O'nun elçilerinden hiçbirini diğerinden ayırdetmeyiz" (dediler). Ve dediler ki: "İşittik, ita'at ettik! Rabbimiz, (bizi) bağışlamamı dileriz. Dönüş(ümüz) sanadır!"⁶

2-el-Ferâizu'd-Diniyye (Dinî Vecibeler/Yükümlülükler): Bunlar namaz, oruç, hac vb. gerekli kılan âyetlerde açıklanmıştır. Meselâ “Namazı kılın, zekâtı verin; kendiniz için yapıp gönderdiğiniz her hayrı, Allah'ın yanında bulursunuz...”⁷ “Ey inananlar, sizden öncekilere yazıldığı gibi

¹ Hûd 11/1.

² Fussilet 41/42.

³ Bakara 2/2-5.

⁴ Enâm 6/38.

⁵ İhlâs 112/1-4.

⁶ Bakara 2/285.

⁷ Bakara 2/110.

(günâhlardan) korunmanız için sizin üzerinize de oruç yazıldı”⁸, “Sayılı günler olarak. Sizden kim hasta veya seferde olursa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde (tutar). Oruca (güç) dayananların fidye vermesi, bir yoksulu doyurması lazımdır. Bununla beraber gönül isteğiyle kim bir iyilik yapar (oruç tutar)sa o, kendisi için iyidir. Bilerseniz oruç tutmanız, sizin için daha hayırlıdır.”⁹ “...Yoluna gücü yeten herkesin, o Ev’ê gi(dip haccet)mesi, insanlar üzerinde Allah’ın bir hakkıdır. Kim nankörlük ederse şüphesiz Allah, bütün âlemlerden zengindir.”¹⁰

3-el-Evâmîr ve’n-Nevâhî’l-Hulûkiyye (Ahlâkî Emirler ve Yasaklar): Bunlar, iyiliğe emir eden ve kötülükten uzak durmamızı emreden âyetlerde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Meselâ, “İçinizde insanları iyiliğe çağıran, marufa uymalarını isteyen ve münkere karşı çıkan önder bir toplum (ümme) bulunsun. İşte umduklarını bulacak olanlar onlardır.”¹¹ “Allah adaleti, ihsanı, akrabaya vermeyi emreder, fahşâ(edepsizlik)den, münker (fenalık)den ve bağy(azgınlık)den meneder. Öğüt almanız için size böyle öğüt verir.”¹²

4-el-İnzâr ve’t-Tebşîr (Uyarma ve Müjdeleme): “Erkek ve kadından her kim inanmış olarak iyi bir iş yaparsa, onu (dünyada) hoş bir hayatla yaşatırız, onların ücretini yaptıklarının en güzeliyle veririz.”¹³ “Kim de Allah’a ve Elçisi’ne karşı gelir, O’nun sınırlarını aşarsa, Allah onu, sürekli kalacağı ateşe sokar. Onun için alçaltıcı bir azab vardır.”¹⁴

5-el-Cedel ve’t-Tehaddî (Tartışma ve Meydan Okuma): Bunlar, muhâliflerin, iftiracı olsalar da âyetler getirmeye davet edildiklerini (ama) onların (bundan) aciz kaldıklarını (anlatan) âyetlerde (geçer). Meselâ, “Eğer kulumuz (Muhammed)e indirdiğimizden şüphe içinde iseniz, haydi onun gibi bir sûre getirin. Allah’tan başka bütün şahid (yardımcı)larınızı da çağırın; eğer doğru iseniz (bunu yapın).” * “Yok eğer yapmadınızsa, ki asla yapamayacaksınız, o halde yakıtı insanlar ve taşlar olan, inkarcılar için hazırlanmış ateşten sakının.”¹⁵ “Yoksa, ”O’nu uydur-

⁸ Bakara 2/183.

⁹ Bakara 2/184.

¹⁰ Al-i İmrân 3/97.

¹¹ Al-i İmrân 3/104.

¹² Nahl 16/90.

¹³ Nahl 16/97.

¹⁴ Nisâ 14/14.

¹⁵ Bakara 2/23, 24.

du" mu diyorlar? De ki: "Öyleyse siz de onun benzeri on uydurulmuş sure getirin; eğer doğru iseniz Allah'tan başka, çağırabildiklerinizi de (yardıma) çağırın (da bunu yapın)!"¹⁶ "De ki: "Andolsun eğer insan(lar) ve cin(ler) bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine arka ol(up yardım et)seler yine onun benzerini getiremezler."¹⁷

6-el-Kasas (Kıssalar): Peygamberler, resüller, Zülkarneyn, Ashâb-ı Kehf tarihi hakkında gelen(ler) gibi. Meselâ, "Andolsun, Davud'a tarafımızdan bir üstünlük verdik: "Ey dağlar, onunla beraber tesbih edin. Ve ey kuşlar (siz de onun tesbihine katılın)!" (dedik) ve ona demiri yumuşattık." * "Geniş zırhlar yap, dokumasını ölçülü yap ve (hepiniz) iyi işler yapın. Çünkü ben yaptıklarınızı görmekteyim. diye (vahyettik)."¹⁸ "Kitapta Meryem'i de an. Bir zaman o ailesinden ayrılıp doğu yönünde bir yere çekilmişti." * "Onlarla kendisi arasına bir perde çekmişti. Biz de ruhumuzu (Cebrail'i) ona gönderdik. (O) ona düzgün bir insan şeklinde göründü." * "(Meryem) dedi ki: "Ben senden, çok esirgeyen(Allah)'a sığınırım. Eğer (Allah'tan) korkuyorsan (bana dokunma)."¹⁹ * "(Ruh): "Ben, dedi, sadece Rabbinin elçisiyim. Sana tertemiz bir erkek çocuğu hediye edeyim diye (geldim)."²⁰ * "Benim nasıl oğlum olur, dedi, bana bir insan dokunmadı ve ben bir kahpe de değilim." * "(Ruh): "Öyledir, dedi, Rabbin: 'O bana kolaydır. Onu insanlara bir mu'cize ve bizden bir rahmet kılmak için (bunu yapacağız)' dedi" ve iş olup bitti." * "(Meryem), ona gebe kaldı. Onunla uzak bir yere çekildi." * "Doğum sancısı onu, bir hurma dalı(nın altı)na getirdi. "Keşke dedi, bundan önce ölseydim, unutulup gitseydim!"²¹ * "Altından (Ruh) ona şöyle seslendi: "Üzülme Rabbin alt tarafında bir su arkı var etti."²² * "Hurma dalını sana doğru silkele, üzerine olmuş, taze hurma dökülsün." * "Ye, iç, gözün aydın olsun! Eğer insanlardan birini görürsen: Ben Rahman için (susma) oruc(u) adadım, bugün hiçbir insanla konuşmayacağım" de."²³ * "(Meryem) onu taşıyarak kavmine getirdi: "Ey Meryem, dediler, sen tuhaf bir iş yaptın."²⁴ * "Ey Harun'un kızkardeşi, baban kötü bir adam değildi, annen de fahişe değildi (sen ne yaptın böyle)?" * "(Meryem), çocuğu gösterdi. Dediler ki: "Beşikteki çocukla nasıl konuşuruz?"²⁵ * "(Çocuk): "Ben Allah'ın kuluyum, dedi, (O) bana Kitab'ı verdi,

¹⁶ Hûd 11/13.

¹⁷ İsrâ 17/88.

¹⁸ Sebe 34/10, 11.

beni peygamber yaptı.”* “Beni bulunduğum her yerde yararlı kıldı. Sağ olduğum sürece bana namaz kılmayı, zekât vermeyi emretti!”* “(Beni) anneme iyilik eder (kıldı), beni baş kaldıran bir zorba yapmadı.”* “Sürekli olarak (seyir ve aydınlatma) görevlerini yapan güneşi ve ay’ı emrinize verdi, geceyi ve gündüzü de emrinize verdi.”* “İşte Meryem oğlu İsa. Şüphede edip ayrılığa düştükleri şey, “gerçek söz”e göre budur.”¹⁹

7-et-Teşrû’l-İctimâî (Sosyal Mevzuat/Kurallar): Bu, zekât ve onun hak sahipleri için çıkartılmasını/ayrılmasını gerektiren âyetlerde vardır. Meselâ, “Sadakalar, (zekâtlar) Allah’tan bir farz olarak ancak fakirlere, düşkünlere, onlar üzerinde çalışan (zekât toplayan) memurlara, kalpleri (İslam’a) ısındırılacak olanlara, kölelik altında bulunanlara, borçlulara, Allah yoluna ve yolcuya mahsustur (toplanan zekât, ancak bu sayılanlara verilir). Allah bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”²⁰ “Sana (Allah yolunda) ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: “Verdiğiniz hayır (mal), ana-baba, yakınlar, öksüzler, yoksullar ve yolda kalmış(lar) içindir. Yaptığınız her hayrı muhakkak Allah bilir.”²¹

8-et-Teşrû’-s-Siyâsî (Siyasi Mevzuat/Kurallar): Bu, ulü’l-emre itaati, ahit ve ahdedileni yerine getirmeyi gerekli kılan âyetlerde yer bulunur. Meselâ, “Ey inananlar, Allah’a ita’at edin, Elçiye ve sizden olan buyruk sahibine ita’at edin. Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz; - Allah’a ve ahiret gününe inanıyorsanız -onu Allah’a ve Elçiye götürün. Bu, daha iyidir ve sonuç bakımından da daha güzeldir.”²² “Antlaşma yaptığınız zaman Allah’ın ahdini tam yerine getirin (verdiğiniz sözü tutun), pekiştirdikten sonra yeminleri bozmayın. Çünkü Allah’ı üzerinize kefil (şâhit) yaptınız. Allah yaptıklarınızı bilir.”²³

9-et-Teşrû’l-Cinâî (Cinayet Mevzuatı/Hukuku): Bu, sınırları ve Kısâsı açıklayan âyetlerde behsedilmekte olmaktadır. Meselâ, ‘O (Hak Kitab’ı)nda onlara, cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralara karşılıklı kısas (ödeşme) yazdık. Kim bunu bağışlar (kısas

¹⁹ Meryem 19/16-34.

²⁰ Tevbe 9/60.

²¹ Bakara 2/215.

²² Nisâ 4/59.

²³ Nahl 16/91.

hakkından vazgeçer)se o, kendisi için keffâret olur. Ve kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte zalimler onlardır.”²⁴

10-et-Teşrû'l-Medenî (Medeni Mevzuat/Kurallar): Bu, faiz, mîrâs ve bunlarla ilgili âyetlerin sorumlu tuttuğudur. Meselâ, “*İnsanların malları içinde, artması için verdiğiniz riba, Allah katında artmaz. Ama Allah'ın yüzünü (O'nun rızasını) isteyerek verdiğiniz zekât(a gelince); işte (onu verenler sevaplarını ve mallarını) kat kat artıranlardır.”²⁵ “Allah, ribayı mahveder, sadakaları artırır. Allah, hiçbir günahkar nankörünü sevmez.”²⁶ “Allah size, çocuklarınız(ın alacağı miras) hakkında, erkeğe kadının payının iki katını tavsiye eder. (Çocuklar) ikiden fazla kadın iseler, (ölenin geriye) bıraktığının üçte ikisi onlarındır. Eğer (çocuk) yalnız bir kadınsa (mirasın) yarısı onundur. Ölenin çocuğu varsa, bıraktığı mirasta ana babasından her birinin altıda bir hissesi vardır. Eğer çocuğu yok da ana babası ona varis oluyorsa, anasına üçte bir düşer. Eğer kardeşleri varsa, anasının payı altıda birdir. (Bu hükümler, ölenin) Yapacağı vasiyetten, ya da borcundan sonradır. Babalarınız ve oğullarınızdan, hangisinin fayda bakımından size daha yakın olduğunu bilmezsiniz. Bunlar, Allah'ın koyduğu haklardır. Şüphesiz Allah bilendir, hikmet sahibidir.” * “Eğer çocukları yoksa, eşlerinizin yapacakları vasiyetten ve borçtan sonra bıraktıkları mirasın yarısı sizindir. Çocukları varsa, bıraktıklarının dörtte biri sizindir. Sizin de çocuğunuz yoksa, yapacağınız vasiyet ve borçtan sonra bıraktığınızın dörtte biri, onlarındır; çocuğunuz varsa bıraktığınızın sekizde biri onlarındır. Eğer miras bırakan erkek veya kadının evladı ve ana babası olmayıp bir erkek veya bir kızkardeşi varsa, her birine altıda bir düşer. Bundan fazla iseler, üçte bire ortaktırlar. (Bu taksim) Zarar verici olmayan vasiyet ve borçtan sonra (uygulanır). Bunlar, Allah'tan (size) vasiyettir. Allah bilendir, halimdir.”²⁷*

11-et-Teşrû'l-Harbî (Savaş Mevzuatı/Askerî Kurallar): Bu, savaşmaya izin veren, barışa işaret eden, esirlere muâmeleyi ve ganimeti dağıtmayı açıklayan âyetlerde yer alır. Meselâ, “*Bir kavmin, (andlaşmaya) hiyanet etmesinden korkarsan, sen de (onlarla yaptığın andlaşmayı) aynı şekilde onlara at; çünkü Allah; hâinleri sevmez.” * “İnkâr edenler (bizim*

²⁴ Mâide 5/45.

²⁵ Rûm 30/39.

²⁶ Bakara 2/276.

²⁷ Nisâ 4/11, 12.

elimizden kurtulup) geçtiklerini sanmasınlar. Onlar (bizi) aciz bırakmazlar.”* “Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve cihad için bağlanıp beslenen atlar hazırlayın. Bununla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve onlardan başka sizin bilmediğiniz, Allah'ın bildiği (düşman) kimseleri korkutursunuz. Allah yolunda ne harcarsanız tam olarak size ödenir, hiç haksızlığa uğratılmazsınız.”* “Eğer onlar barışa yanaşırlarsa sen de ona yaş ve Allah'a dayan, çünkü O, iştendir, bilendir.”²⁸

12-el-Mevâiz ve'l-İrşâd (Öğüt/Nasihat ve Rehberlik): Bunlar, örnekler ve hikmetleri kapsayan âyetlerde bulunur. Meselâ, “Görmedin mi Allah nasıl bir benzetme yaptı: Güzel söz, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir.”* “(O ağaç), Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. Allah, öğüt almaları için insanlara böyle benzetmeler yapar.”* “Kötü sözün durumu da gövdesi yerin üstünden koparılmış, sabit olmayan kötü bir ağaca benzer.”²⁹“Kötü tuzak, ancak sahibine dolanır”³⁰ “De ki: “Herkes kendi karakterine göre hareket eder.”³¹ “Bazen hoşlanmadığınız bir şey, hakkınızda iyi olabilir ve hoşlandığınız bir şey de hakkınızda kötü olabilir.”³² “Her can, kazandığıyla (Allah katında) rehin alınmıştır.”³³ “Allah, kimseye gücünün üstünde bir şey teklif etmez.”³⁴ “(Öyle) Bir fitneden sakının ki, aranızdan yalnız haksızlık edenlere erişmekle kalmaz (hepinize erişir). Bilinki Allah'ın azabı çetindir.”³⁵“Sevdiğiniz şeylerden (Allah için) harcamadıkça asla iyiliğe eremezsiniz. Ne harcarsanız Allah onu bilir.”³⁶ “İnsana çalışmasından başka bir şey yoktur.”* “Ve çalışması da yakında görülecektir.”³⁷“Bir millet kendi durumlarını değiştirmedikçe Allah onların durumlarını değiştirmez.”³⁸

Eseruhû fi'l-Lügati'l-Arabiyye (Kur'an'ın Arapçaya Etkisi):

1-Kureyş'in Arap dili lehçelerini birleştirmede büyük bir etki ve itibar sahibi idi. Zira o, hacıların ve tüccarların uğrak yeri/istasyonu olan

²⁸ Enfâl 8/58-61.

²⁹ İbrâhim 14/24-26.

³⁰ Fâtır 35/43.

³¹ İsrâ 17/84.

³² Bakara 2/216.

³³ Müddessir 74/38.

³⁴ Bakara 2/286.

³⁵ Enfâl 8/25.

³⁶ Al-i İmrân 3/92.

³⁷ Necm 53/39, 40.

³⁸ Ra'd 13/11.

Hicaz bölgesinde yerleşmiş idi. (Kureyşliler) matematik, soy, belâgat (gibi) alanlara dair şiir ve hitabet ile övünmek için Arap lehçelerinden kulağa hoş gelenlerini, kendi lehçelerini daha kibar kılmak, üsluplarını iyileştirmek maksadıyla edindiler. Kelâmın en hayırlısı olan (Kur'ân)'ın inmesiyle dilleri giderek yayıldı. (Kaldı ki) Kur'ân'ın Kureyş lehçesi ile inmesi de çok tabii idi. Çünkü o, Arap dilinin özeti/özüdür ve Resûl (s.a.v.) Kureyşli idi. Bu kelâmın Arap lehçelerinin lideri olmasından ötürü Kureyş, liderlik özelliklerinden pek çoğu ile ayrıcalıklı veya üstün olmuştur. Araplar onlar hakkında bu hususu kabul etmişti. Bunun aynı-sını Allah kelâmından okumaları kendileri için daha uygundu.

2-Şayet Kur'ân, Nebi (a.s.v)'in bildiği Kureyş dilinden başkası ile inmiş olsaydı onun kelâmı ile Kur'ân'ın uslûbu arasında doğru bir denge olamazdı ve bu, Arap kabilelerinden her birinin kendi içinde bir ekol/öğreti bulmalarını gerektirirdi. (Böylece) söz bölünürdü.

3- Kur'ân-ı Kerîm'in dili, Arapların onu kendi selîkaları/ezgileri ile okuyabilecekleri ve söz dizimi bakımından belâgatli halde kalabilecekleri bir biçim üzere oluşmuştur. Bu durum, Arapların tek bir cemaat olabilmeleri için onları bir mantık üzerinde birleştiren dilsel bir maslahat (veya dilsel bir politika) gereğidir.

4-Bundan dolayı Kur'ân-ı Kerîm'in, dilin birliğinde, yayılmasında ve ondaki düzende açık bir etkisi vardı. Bu onun maksatları, sözleri ve yöntemleri yönündendir. Bunun ötesinde onun için iyi bir yaşam ve uzun bir ömür (de) garanti etti.

5- Kur'ân, Arapçanın var olan güzelliklerini (ve kendisinin de bunlara kattıklarını) bünyesinde toplayarak Arapları tek bir dil üzerinde birleştirmiş ve onların nezdinde mükemmel bir örnek olmuştur. Her ne kadar birbirinden farklı nedenler (veya yöntemler) aralarını ayırsa da tâliplerinin onun üzerinde anlaşmaları, mükemmel bir misâl olma durumuyla alâkalıdır. Daha önce onlardan her bir kabile kendinin dilde daha sağlam bir doğallık/saflik ve ifadede daha açık bir görüş/doktrin (üzere) olduğu vehminde idi. Zira başvuracakları genel bir ölçü (veya standart) yoktu. (Kaldı ki) mükemmel bir seviyede olmadıkça dil gibi manevi bir konuda onların yeteneklerini ve acizyetlerini ölçmek insanın kapasitesini aşardı. Kemâl sadece Allah'a ait olduğu için O'nun kelâmı

(sözleri) -celle şânuhu- da mükemmel/benzersiz (nitelikte) bir örnek oldu.

6-Şayet Kur'ân-ı Kerîm olmasaydı Arapların dillerini nasıl kullandıklarını, harflerini düzgün olarak nasıl ifade ettiklerini, mahreçlerinden çıkışlarını nasıl yaptıklarını yeryüzünde bilen birisi bulunmazdı. Onun kıraatinin icrasının tevâturu (veya sıklığı) bizim için Arapçanın eda keyfiyetini korumuştur.

7-Mısır, Sûriye, batı (Arap) ülkeleri (Libya, Tunus, Cezayir, Fas, Moritanya) ve diğerlerinde Arap halkları şüphesiz Arapça konuşuyorlar. Ama onlardan her birinin dili diğerlerinin dillerinden, aralarındaki uzaklık veya muhtelif durumlarına nisbetle az veya çok farklıdır.

Kur'ân olmasaydı her Arap halkının dili, diğer Arap halklarının anlayamayacağı kadar birbirinden bağımsız/farklı olurdu. Nitekim Latincenin kolları(nda) (Fransızca, İspanyolca, İtalyanca ve başkalarında) olduğu gibi. Fakat Arapça konuşanların Kur'ân'ın dilini korumaları, yazarken, hitap ederken/okurken ona başvurmaları (veya atıfta bulunmaları onlar için), üretken dillerinde lehçelerini tek bir asılda toplayan bir referans kaynağı meydana getirdi.³⁹

---

³⁹ Bu makale Mekke-i Mükerreme'de çıkan '*İslâh Dergisi*'nde yayınlanmıştır. Mesel bkz. *Mecele-i İslâh*, sayı: 5, Ğurre Cemâdi'l-Evvel, sayfa:18-24; sayı: 17, 15 Cemâdi'l-Âhir, h.1374/m.1928. vd. Bu çalışmanın aslı da yazarının (İngiltere'de Oxford Fakültesi'nde düzenlenen *Oryantalistler Konferansı*'nda) verdiği bir konferans ifadesiyle yayınlanmıştır.